

GORIŠKA STRAŽA

Rokopisi se ne vračajo. Oglasi, katere se mora vnaprej plačati, se računajo v širini enega stolpa in en mm visoki za enkrat 30 stotink. Za večkrat po dogovoru.

Izdaja konsorcij »Goriške Straže«. Odgovorni urednik: Josip Vimpošek. Tiska: »Narodna Tiskarna« v Gorici, ulica Vetturini št. 9.

Kaj bo, kdaj bo in kako bo?

(Jadransko vprašanje).

Ministrski predsednik Nitti in Scialoja sta bila predložila najmanjšo mero italijanskih zahtev, na katere sta pristala po dolgi prijateljski razpravi tudi Lloyd George in Clemenceau. Italijanske zahteve so se vključile v spomenico, ki se tiče teh le točec: 1. Reško mesto v mejah posebnega telesa (corpus separatum) bo samostojna država; cela luka in železnica v njej boste pripadali zvezi narodov, ki si ukrene potrebne ukrepe v interesu reškega mesta, srbsko-hrvatsko-slovenske in drugih držav v ozadju;

2. meja med Italijo in državo Srbov, Hrvatov in Slovencev se začrta tako, da se zagotovi zveza z italijanskim ozemljem potem ceste ob obali in na način, da ostane večji del železnice iz Reke skozi Postojno na srbsko-hrvatsko-slovenskem ozemlju in da se zagotovi obramba mesta. V skladu tega je potrebna poprava Wilsonove črte pri Senočcah;

3. mesto Zader postane neodvisno mesto pod zaščito zveze narodov s pravico, da si izvoli svoje diplomatsko zastopstvo;

4. Valona pripade Italiji v polno državno oblast, kakor je predvideno v londonski pogodbi. Italija dobi mandat za celo Albanijo. Albanska meja se mora popraviti; albanski okraj, ki jih bo upravljala država Srbov, Hrvatov in Slovencev, bodo imeli posebno avtonomno vladavino, podobno oni, ki je določena za rusinske pokrajine čehoslovaške države;

5. naslednje otoške skupine se priključijo Italiji: Unje, Lošinj, Pelagruž in Vis;

6. Vsi jadranski otoki se demilitarizirajo;

7. dalmatinskim Italijanom se bodo morale dovoliti posebne olajšave, da lahko povzamejo italijansko državljanstvo, ne da bi zapustili ozemlje;

8. italijanskim gospodarskim podjetjem v Dalmaciji se bodo morala dati posebna jamstva potom posebnega mednarodnega dogovora.

Zavezniški ministrski predsedniki so sporočili jugoslovanski delegaciji italijanske zahteve s svojim priporočilom in zahtevajo odgovor. G. Nitti je medtem izjavil, da v slučaju, da ne pride do sporazuma, da se mora v tem slučaju udeležiti londonska pogodba iz l. 1915.

21. t. m. je prišel iz Belgrada odgovor, kakor smo ga zadnji objavili med najnovejšimi vestmi. Ministrski predsednik Nitti ga je imel za nesprejemljivega in bil tudi mnenja, da ni primerna in tudi ne mogoča več kaka razprava. Zavezniška predsednika, ki sta prijateljski posredovala za dosego sporazuma, sta pozvala srbsko-hrvatsko-slov. vlado, naj sprejme ali pa odkloni v celoti italijanske zahteve, določivši ji za odgovor rok štirih dni.

To je bil nekak ultimatum Jugoslaviji, kakor so to imenovali razni listi.

Vse je čakalo z napetostjo, kaj bo. Pa čez štiri dni je jugoslovanska delegacija prosila v Parizu, naj se ji rok za odgovor podaljša še za štiri dni. Tej prošnji se je ugodilo tako, da se je rok za odgovor podaljšal za tri dni, a do tedaj mora jugoslovanska delegacija odločno in definitivno odgovoriti glede rešitve jadranskega vprašanja.

Vse je zopet z napetostjo čakalo, kaj bo, kakšen odgovor pride iz Belgrada. In prišel je 27. jan., zadnji dan, ko je imel priti odgovor, in v Parizu je zopet prišla prošnja, naj se jugoslovanski delegaciji podaljša rok za odgovor. In Anglija in Francija sta Jugoslaviji dovolila nov odlag in sicer celo na nedoločben čas. Italija nima pri tem nobene obveznosti, ona je prosta v svojem namenu.

Da Italija zabavlja čez angleško in francosko popustljivostjo je jasno. Kaj bo sedaj sterala Italija? Ali izvede londonski pakt, ali počaka še ali kaj?

Vajeni smo čakati, torej čakajmo še naprej, kaj bo, kdaj bo in kako bo!

Materam.

Obrnili smo se svoječasno do naših mladeničev in deklet ter obljubili tudi materam tolažilno in bodrilno besedo. Nismo

nanje pozabili, saj so matere najbližje našemu srcu. Materino srce se vzljubi vsakemu, ni ga naroda pod solncem, ki bi ne proslavljal materine ljubezni. Zlasti pa je naš slovenski narod dolžan neizmerno hvaležnost materam, če pomisli, kaj so te matere v vojski in po vojski pretrpele.

Mati v vojski.

Človeško pero ne more opisati, koliko so pretrpele naše matere, ko je zadonela vojna tromba. Od materinih src so se trgale trune naših mladeničev in odhajale v vojni metež. Vprašam, katero srce je to bolj občutilo, kakor materino srce? S trepetom je materino srce spremljevalo sina - vojaka na vseh njegovih nevarnih poteh. S sinom vred je v strelskih jarkih strahu drhtelo materino srce, ž njim vred je delilo žalost in bolešt. In ko so prihajali glasovi, kako trpe sinovi pomanjkanje in glad, je bila mati, ki si je pritrgavala kosček kruha svojim ustam, da ga je pošljala svojim otrokom na fronto. Ne bomo tu razkrivali ran, ki je našim materam zadalo begunstvo. Pustiti so morale vse doma in se podati po svetu, kjer se jih je brezčutno zmerjalo s cigani in pritepenci. Brez denarnih sredstev, brez živila, brez obleke so se potikale po svetu, ali po barakah, kjer je vlada prav kakor najslabša mačeha ž njimi ravnala. O koliko njihovih najmlajših otrok jim je ugrabila nemila smrt v tujini! Toda vsi ti bridki udarci niso strli materinega srca, katero je zbiralo vse to trpljenje in je darovalo nebu kot spravno žrtev. Mati slovenska, skazala si se res, da si močna žena. Kjerkoli si bila, nisi obupavala, temveč prišla krepko za delo, da bi rešila sebe, svoje otroke in svojo domovino lakote. Našemu ženstvu v čast moramo pribiti, da je bilo polje v krajih, kjer ni divjala vojna, v odsotnosti možkih delavcev ravno tako ali še bolj obdelano kot pred vojno. Tekle so pot solze in srage, a ne zastoj, ptiel jih je tisti, ki vse vidi, in jih spreminjal v zlato in bisere!

Mati po vojski.

Prišel je zaželjeni čas, ko je zadonel glas: domov, domov! Vrnila si se tudi ti, mati, morda kot vdova, ker ti je nečloveška vojna ugrabila draga moža. Vrnila si se z raznimi upi, ali - kako razočaranje! Zbirala si okoli sebe svoje otroke, a njega, ki bi bil zdaj najboljša opora, ga ni: padel je v vojni. In najmlajšega, ki je bil ljubeček tvojega srca, krije tuja zemlja. In ta ali oni tava bogve kje po svetu. Oj mati, povej, kaj ti je dalo v tistih težkih urah pogum, da se ni žalosti strlo tvoje srce? Bila je vera, kaj ne, in upanje v boljšo bodočnost! Trdna si sklenila, vso svojo materino skrb in ljubezen posvetiti ostalim še otrokom. S tugo si gledala svoje podro domovje in uničeno polje, a nisi dolgo pomišljevala: ljubezen do domovine te je privezala na ruševine, kjer si hitro sebi in svoji družini pripravila majhno bivališče. Tvoje materino srce je zadelo pravo, in izreklo težko a rešilno besedo: **samo-pomoč**. Brez obotavljanja si prišla za delo in v kratkem času je bilo polje obdelano. Trnje in osat je vojna zasejala na njem a kmalu si vse to očistila in posejala dobrega semena, da prehraniš sebe in svoje. Polagoma so se vrnilo tudi tvoji drugi, po svetu razpršeni otroci. Ah, tedaj si z žalostjo spoznala, da je vojna tudi v njih srcih zasejala trnje in osat. Motrila si te svoje otroke, a kmalu bi ti, mati ne spoznala svojih otrok. Kako jih je odtujil Tebi hudobni svet! Tuje besede v obliki kletvic, tuja noša, ki žali sramežljivost, tuje razvade zapravljalosti in nenravnosti, ki si jih na njih uzrla, so prebodle tvoje materino srce. Toda tudi to trnje in osat bodo znale tvoje skrbne roke z ljubeznijo izruti iz srca mladine. Trdna je tvoja volja, da ohraniš svojo mladino **zvesto domovini**, da čuvaš ta biser in zaklad. Tvoje hčere morajo postati zopet vzgled **sramežljivosti**, tvoji sinovi vzgled poštenosti, pridnosti in varčnosti. vsa tvoja družina ponos domovine. Z ljubeznijo boš ti, mati, svoje otroke pritegnila domačemu ognjišču, in jih odvrgnila od pogubonosnih plesišč in drugih nevarnih krajev. V zasebnem in javnem življenju bo skrbno čulo tvoje oko, da se odstrani vsaka nevarnost od ljubljene mladine. Vodila te bo pa povsod tista čednost, ki vse oblažuje, vse posvečuje in vse premore -- velika, goreča materina ljubezen!

Nekoliko navodil za cenilce po vojni povzročeni škod na zemljiščih.

Cenilec, ki hoče pravilno sestaviti cenitev po vojni povzročeni škod na zemljiščih, mora poznati dobro besedilo in smisel dotičnega zakona o vojnih škodah. Ker oblasti niso izdale te postave tudi v slovenskem jeziku, (županska zveza bi lahko ukrenila kaj v tem oziru, da bi namreč zahtevala vsaj od deželnega odbora, da priredi tudi slovensko besedilo tega zakona in ga da slov. občinom na razpolago) hočemo na kratko podati nekaj navodil, kako se takšne cenitve morejo izvršiti, da bodo tudi naši domači cenilci v tem pogledu poučeni in bodo tako za mnogo manjše stroške opravili našim ljudem isto delo, ki ga opravljajo sicer mestni izvedenci za drag denar.

Cenitev vojne škode na zemljiščih mora biti razdeljena na 7 oddelkov s sledečimi naslovi:

1. Podroben opis nepremičnine v stanju pred poškodbo.
2. Vrednost nepremičnine po predvojnih cenah.
3. Vsled starosti zmanjšana vrednost.
4. Ostala vrednost.
5. Popis poškodb in njih cenitev po predvojnih cenah.
6. Vrednost nepremičnine v stanju delnega porušenja ali poškodovanja po predvojnih cenah.
7. Dozvedni vzroki poškodb.

Št. 1 t. j. podroben opis naj obsega: lego nepremičnine v občini, meje, površine (ta se vzame iz posestne pole) druge lastne, ki služijo v natančno označbo in po možnosti zemljiškopravne navedbe (po mapi, kakovost, davčni dohodek) s podrobnim popisom narave zemljišča (vinograd ali njiva, gozd, pašnik itd.) načina obdelovanja, kakovosti in stanja nasadov, Zemljišča se ne popisujejo in cenijo po posameznih parcelah, ampak po kompleksih t. j. podlaga cenitvi ni vsaka parcela poseboj, ampak nepremičnina ki tvori v naravi celoto in ki obstoja lahko iz mnogih parcel. V redkih slučajih tvori namreč ena sama parcela celoto tudi v naravi. Prvi oddelek t. j. podroben opis bo obsegal torej toliko pododdelkov (ki se lahko označijo z a, b, c, d itd), kolikor zemljiščnih celot ima dotični gospodar. V tem oddelku se navede tudi povprečni letni pridelek (glede vina, sadja, žita, sena, zelenjave itd.)

Kaj spada pod št. 2 ne potrebuje pojasnila. Omenjamo samo, da je treba tudi tukaj, kakor tudi v osalih oddelkih ločiti nepremičnine po celotah, kakor pod št. 1. Da ne bo treba ponavljati posameznih celot po imenu ali po parcelnih številkah, se v tem kakor v naslednjih oddelkih označujejo nepremičnine t. j. posamezne celote z isto črko, kakor pod št. 1 namreč: nepremičnina ad 1 a) ad 1 b) itd.

Pod št. 3 spada navedba v koliko je vrednost nepremičnine zmanjšana vsled starosti. V tem pogledu cenilec ni treba biti preveč natančen, ker gre za ugotovitve, ki presegajo zmožnosti tudi najboljših veščakov, ne glede na to, da pri zemljiščih starost ne pride navadno v poštev kot činitelj, ki zmanjšuje vrednost, ampak ravno nasprotno, kot činitelj, ki vrednost poveča. Starejša sadna drevesa dajajo navadno več pridelka nego mlajša. Pod št. 3 naj torej cenilci navedejo, da se vrednost vsled starosti ni zmanjšala, oziroma zadostuje, da napišejo ničlo.

Pod št. 4 je torej navesti (ako je št. 3 označena z 0) isto vrednost kakor pod št. 2. ---

Največ truda mora cenilec posvetiti za popis poškodb in njih cenitev (št. 5). V tem oddelku mora ločiti: škodo na zemlji in škodo na nasadih.

Pod škodo na zemlji se smatra vsa škoda, ki se tiče sprememb na zemlji sami, t. j. na prsti n. pr. jarki, kaverne, jame, ceste. Navesti je dolžina, širina in globčina jarkov, širina in globčina jam in koliko materiala (v m³) je potrebnega, da se zasujejo oz. koliko dni je za to potrebnih in koliko bodo znašali stroški. Ceste in prostori posuti ali tlakovani s kame-

njem (kjer so bila taborišča ali hlevi) se izmerijo po m² in se ravnotako ugotovi, kakšni stroški so potrebni, da se zemljišče očisti oziroma spravi v prejšnji stan.

Pod škodo na nasadih spada navedba koliko je uničenih trt, sadnega drevja, gozdnih dreves itd. Pri trtah je navesti starost, koliko kolov, kolčev in žice manjka pri sadnem drevju posamezne vrste (črešnje, češplje itd.) približno debelost v premeru v cm. Za trte in sadno drevje so se določile menda pri deželnem odboru enotne cene, katerih se morajo cenilci držati. Županstva naj se torej v tem pogledu obrnejo do deželnega odbora in naj dajo potem dotični cenik cenilec na razpolago.

Vrednost nepremičnine v stanju delnega porušenja ali poškodovanja (št. 6) se dobi na ta način, da se znesek, ki smo ga ugotovili pod št. 5) odbije od zneska pod št. 4). Dozvedni vzroki poškodbe (št. 7) so n. pr.: obstreljevanje z granatami in infanterijski boji, vojaška taborišča itd.

Le na podlagi cenitve, ki obseza vse zgoraj navedene oddelke, je mogoče izpolniti od oblasti izdani in na finančnega intendanta naslovljeni obrazec za povračilo vojne škode na zemljiščih, koji obrazec obsega dvanajst razpredelkov označenih z rimskimi številkami. Ako imate z zgoraj navedenimi oddelki izgotovljeno cenitev v rokah, imate vse podatke, ki so potrebni za izpolnitev omenjenega obrazca. Razpredelek II. obrazca izpolnite na podlagi št. 1 cenitvenega operata; ravnoako razpredelek III. in IV. Razpredelek V. odgovarja št. 2, razpredelek VI. odgovarja št. 3, VII. odgovarja št. 4, VIII. odgovarja št. 6 in IX št. 5 Razpredelek X ima na slovi: pojasnjevalne priloge. Te priloge so cenitveni operati.

Smatramo za potrebno, da obrnemo pozornost cenilcev posebno na okolnost, da mora odd. 6 obsežati ne samo cenitev poškodb, ampak tudi popis in sicer prej popis in potem cenitev. Popis bi se glasil na pr. pri vinogradih: vinograd je ves razrit s strelskimi jarki in podzemskimi rovi. O trtah in skoro nobenega sledu več in je pri nekaterih komaj poznati, kje so še korenike. Kar je še celih so vse osušene. Sadno drevje je izrito ali posečeno ali pa osehlo. Preko vinograda je napeljana od vojaštva napravljena pot posuta z gručcem in kamenjem. Ograjni zid je popolnoma porušen. Ali pa pri travnikih: travnik je ves razkopan od kranat. Jame se drži jama, v katerih se je nabrala voda in se je zaraslo že gosto ločje, tako da ni cel travnik nič drugega ko velika močvara. Ali pri gozdih: gozd je takorekč popolnoma obrit. Samo nizko grmičevje ga prerašča. Vsa debela so posečena in le tupatam stoji še kakšen kostanjev ali hrastov štor. Južna stran je vsa izkopana z jarki in še vsa preprežena z gostimi žičnimi ovirami. Vozna pot, ki je peljala skozi gozd, je večinoma zasuta deloma z materijalom izkopanim iz jarkov deloma z materijalom po vojaštvu napravljenega kamnoloma.

Priznati je treba, da stavijo takšne cenitve na naše domače cenilce precejšnje zahteve. Ker papoznamo razsodnost, izkustvo in zdrav razum naših cenilcev, smo prepričani, da bodo tudi tej nalogi kos. Pomisleke imamo samo v tem oziru, ali bodo imeli dovolj časa in stilističnih zmožnosti, da bi dali svojim operatom tudi potrebno jasno obliko. Mnogim, osobito starejšim cenilec, ne teče roka za pisanje in jim bo torej koncipiranje tako obsežnih operatov delalo gotovo precejšnje težave. Zato bi bilo nujno priporočati, da bi županstva poskrbela za to, da bi se koncipiranje operatov vršilo na županstvu po zmožnih pisarniških močeh s sodelovanjem in na podlagi podatkov sodnega cenilca, kateri bi si na ta način pridelal tudi obilo draga časa, ki bi ga porabil rajše za cenitve same. Ako županstvo samo nima zadostnih sredstev za pomožitev svojih pisarniških moči, bi se za to najeti uradniki plačevali iz cenitvene pristojbine, ki tiče izvedencu, ako je operat tudi sam sestavljen t. j. napisal. Tistega dela pristojbine namreč, ki odpade na sestavo operata, bi ne dobil izvedenec, ampak županstvo. Izvedenec bi dobil le oni del, ki odpade na njegov trud ali izgubo časa. Če se račun, da bi se na županstvu koncipirali lahko najmanj 2--3 cenitveni operati na dan, in bi se določila za vsak operat n. pr. pristojbina 10 lir, je jasno, da

bi županstvo z lahkoto moglo kriti stroške v ta namen najetih pisarniških moči.

Morda bi ne bilo slabo, če bi se »Županska zveza« pečala na svojem občnem zboru z izvršitvijo te misli. Cenitve vojniških škod, ki zdaj takorekoč samo kapljajo, bi se vršile potem lahko v precej hitrejšem tempu, kar je tudi nujno potrebno, kajti naše ljudstvo ne more odlašati z obnovo svojih zemljišč, ako bi se odlašale cenitve škod.

Goriško kmetijsko društvo.

Osrednji odbor goriškega kmetijskega društva je imel po dolgem odmoru zopet sejo dne 12. t. m.

Poleg predsednika g. A. Jakončiča in tajnika, Vilj. Dominko so bili navzoči podpredsednik g. Ivan Saunig ter odborniki gg. Baudaž Josip, Figl Rudolf, Klančič Anton, Kovač Ignac, Leban Peter-Paul, Kocjan Ivan, Možina Anton, in Muha Ant. Podpredsednik dr. Al. Franko je opravičil svojo odsotnost.

Društveni predsednik g. Anton Jakončič omenja najprej vzroke, radi katerih ni bilo toliko časa seje. Uvideva in je prepričan, da je živa in nujna potreba, da se društvo zopet oživi in nadaljuje svoje plodonosno delovanje na gospodarskem in kmetijskem polju sploh. To zahteva tudi ogromno število naših odličnih marljivih kmetovalcev. Določiti bo treba smer, po kateri naj bi društvo zopet začelo delovati.

Na to še, ko je prečital društveni tajnik najprvo zapisnik zadnje seje predsedstva z dne 5. decembra 1918 in potem še svoje poročilo o društvenem delovanju in stanju za časa vojne, se je prešlo k poglavni točki dnevnega reda, ki zadeva še nadaljni obstoj ali usodo našega kmetijskega društva.

Društ. predsed. poroča nato, da se je Tržaška kmetijska družba oglasila s predlogom, naj bi se njen delokrog razširil na vse zasedene ozemlje tedaj tudi na Goriško, in naj bi se v tržaški kmetijski družbi združila vsa kmetijska društva in km. zadruge. Po živahni zadevni razpravi se je odklonil predlog omenjene tržaške kmetijske družbe za združitev z isto, sklenilo pa se je, naj naše društvo samostojno nadaljuje kot zadruga svoje delovanje in sicer po dosedanjem programu, vendar pa naj se obstoječa pravila toliko preuredi, kolikor je namreč po sedanjih razmerah in okoljstvih potrebno.

Kot delegati k posvetovanju, ki se ima vršiti v Trstu dne 1. februarja t. l. o zadevi združitve, so se določili gg. Ant. Muha, Lokve, in kmet. potovalna učitelj Ernest Klavžar in Fr. Trampuš.

Na dopis deželnega komisariata za upravne posle goriške dežele, se predlagajo v odbor, ki ima reševati vprašanje kmetijskih pogodb sploh in kolonskih posebej kot zastopniki a) lastnikov-zakupovalcev: g. Rudolf baron Teuffenbach, Viplče; njegovim namestnikom pa gosp. Franca Obljubek, Krasno. b) Kmetov-zakupovalcev: g. Andrej Simčič, kolon Medana; njegov namestnik gosp. Figar Silvester, kolon v Gonjačah pri Kojškem.

Priznava se s hvalečnostjo hvalevredno delo, ki ga opravlja kralj. vlada v ogromnih stroških v svrhu poprave glavnih cest po deželi. Pri tem delu ima res naše revno ljudstvo gotovo še precej lep zaslužek. Vendar s tem početjem se pa odtegujejo kmetijsku potrebne delavne moči; ni delavcev na polju in vsled tega je nasledek, da so zemljišča popolnoma zanemarjena. Ker pa je omenjeni zaslužek le začasen, bo ljudstvo po premankanju dela, trpelo na pomanjkanju živil.

G. odbornik Mužina pripominja nato, da našim kmetovalcem primanjkuje vse potrebno kmetijsko orodje, vozovi, goveda itd., zato bi bilo umestno, da bi kralj. vlada dovoljevala kmetovalcem podpore ali še bolje ako bi jim razdeljevala potrebna orala, vozove, goveda, semena itd. Na ta način bi se doseglo zopetno obdelovanje opustošenih zemljišč. Oskrbovanje cest naj bi se prepustilo zadevnim cestnim odborom oziroma občinam. Sklene se v tem zmislu sestaviti in na primerno mesto predložiti utemeljeno spomenico.

Zelo pereča zadeva so tudi nenaznani avstr. bankovci, ki se nahajajo bajé po deželi v precejšnjem številu in je pri tem prizadeto osobito bolj ubožno ljudstvo. Nalaga se predsedstvu, naj prosí in priporoča kralj. vladi ugodno rešitev tega vprašanja.

Pretrsovalo se je dalje vprašanje za uvoz iz Jugosla vije na Goriško raznih potrebnih reči kot stavbinskega lesa, govede, prašičev itd., na drugi strani pa glede izvoza zgodnjega krompirja, sadja itd. Predsedstvu se je naročilo, da stvar preuči in napravi tozadevne potrebne korake.

Dognalo se je, da se po zasedenem ozemlju vzlic obstoječim zakonom izsekavajo in pokončujejo gozdovi in da se moremo zatorej bati splošnega opustoše-

nja, po katerem se potem klima in ozračje spremeni, nastanejo hudi vetrovi in naliivi, ki bodo rodovitno zemljo odnašali. V javni splošni koristi je zatorej, da se pričeto slabo gospodarstvo gozdov ustavi. Sklene se obrniti se do pristojne oblasti s prošnjo, naj stopi kralj. vlada takemu počenjanju z vsjo strogostjo nasproti in da se uveljavi nemudoma tozadevni obstoječi avstr. zakon iz leta 1912.

Pri raznoterostih opozarja odbornik R. Figl, da izkopava vojaštvo mrliče in da pušča grobe odprte, kar je v škodo ne samo polju, marveč tudi človeškemu zdravju. Z ozirom na to predlaga, naj se obrne društvo do pristojne oblasti in zaprosi, da se grobovi po končanem delu desinficirajo oziroma zasujejo.

Dopisi.

Iz Drežnice. Ne mislite gospod urednik, da v Drežnici spimo kot medved po zimí. Tudi tukaj se malo, kolikor sedanje razmere dopuščajo giblamo.

Naši fantje se poučujejo v petju pod vodstvom velezaslužnega gosp. nadučitelja Ločniškarja. Lepo je slišati na vasi, ko fantje poje lepe narodne pesmi, namesto umazanih popevk. Tudi na koro so že nastopili, želimo jih še večkrat slišati, ker vsakemu se je dopadel moški zbor.

Lepo je tudi slišati ko na grobu umrlemu tovarišu zapoje v slovo. Umrlo je tudi že precej fantov to zimo.

Škoda, da ni primerne prostora, radi bi videli, da bi nam mladina tudi kakšno pošteno predstavo priredila. Mogoče bi se le kaj dobilo? malo poguma treba, pa dobre volje, pa gre. Torej fantje korajžno, če drugod gre, zakaj pa pri nas ne!

Iz Volč. Na novega leta dan so priredili tuk. fantje ples v upanju, da se bodo zabavali sami mej seboj. Poveljnika tuk. vojaške posadke je pa najbrže jezilo, da ni bilo vabljen tudi vojaštvo k tej prireditvi, zato je udril na čelu nekoliko vojakov v prireditveni lokal, popred je pa še ukazal nekemu vojaku, naj razbije šipo v oknu, kar je isti tudi storil, s tem da je cebnil v okno. Le trezni razsodnosti domačinov je pripisati, da se po tem izzivalnem nastopu ni vnel prepir med domačini in vojaštvom. Zgodilo bi se lahko še kaj hujšega, ker nekateri od vojakov so bili oboroženi s pod sukno skritimi noži.

Tukajšnji karabinirji so napravili ovadbo proti poveljniku in upamo da je odhod vsega vojaštva in njih častnikov le naravna posledica temu.

»Kršč. soc. izobr. društvo v Rihemberku« bo imelo občni zbor dne 1. febr. takoj po večernicah v novi hiši »Hranilnice in posojilnice« (prej »Hotel Ličen«). -- Vabijo se vsi stari člani in članice, ter novi prijatelji društva.

Iz Kojškega.

Od raznih strani iz Brd so nam dohajala poročila o čudnih občinskih razmerah v Kojškem. Potrudili smo se, da smo stvar dobro poučili in štejemo si v dolžnost, označiti jo v glavnih potezih, vse to z namenom, da se vendar enkrat napravi red. Ker pa je vse osredotočeno okoli občinskega komisarija g. Tomasini-ja, smo prisiljeni se baviti tudi z njegovo osebo.

»Občinski veščak«.

Sedanji občinski komisar v Kojškem, g. Ivan Tomasini, bivši učitelj v Gorici, je prišel proti volji vsega ljudstva v Kojško dne 28. januarja 1919. Ze pri izročitvi občinskih poslov je v navzočnosti namestnika prejšnjega gerenta barona Teuffenbacha in občinskega tajnika Franca Pahorja pokazal, da nima pojma o uradnem poslovanju, še manj pa o občinski upravi. Ko mu je bil predložen blagajniški dnevnik, naj pregleda, če so računi v redu, je vprašal, ali se morajo vsi izdatki vpisati in ali so potrebne tudi pobodnice! Dejstvo je, da se je komisar kot vodja občinske pisarne od tajnika učil šele protokoliranja. Kraja, ljudstva, njegovega življenja, šeg in navad, naših gospodarskih in občinskih potreb kot mesten otrok in mesten učitelj itak ne pozna. Njegovi prvi nastopi so jasno pričali, da je največja občina v goriški okolici dobila nezmožnega voditelja, ter slabega zagovornika ljudskih koristi v javnosti. O tem so se vsi v teku enega leta predobro prepričali. Vsa občina čuti duševne in gmotne zle posledice na eni strani šibkega, na drugi strani pa nasilnega upravnega sistema, ki ga je uvedel g. Tomasini. To pa ne dela časti vojaški uniformi, ki jo kot častnik 90-letnika iz nam neznanih vzrokov še vedno nosi, medtem ko so jo njegovi tovariši istega letnika že slekli.

Tomasini -- in olika.

Pred ljudsko šolo, na kateri se bere velik napis »Scuola popolare -- Giuseppe Mazzini«, kaže pot v obč. pisarno italjan-

ski napis »Municipio di Quisca«. Ta »municipio« je spremenil Tomasini za naše ljudstvo v pravo mučilnico. Nastop napram strankam v pisarni naj si bo od strani komisarija samega ali pa od strani njegovih pisarjev, ki so pa vsi domačini,

Ni torej čudo, da se mnogi ogibljejo občinske pisarne; če pa že morajo notri, hitro odpravijo ter pridejo venjak glasno ali tiho kletvijo na ustih nezadovoljnega ter jeznega obraza, molčijo, ter si mislijo: če pa kako zinem in se pritožim, pa podpora ne bo rešena, ali pa še zaprejo me, kot so jih že! Bolje je molčati ter ostati doma kot pa preglasno govoriti ter se potem kot interniranec klatiti po kakih podrthih barakah bogve kje doli v Italiji.

Najlepše osvitljuje obnašanje g. Tomasini-ja v občinski pisarni sledeči dogodek: Dne 11. avgusta 1919 pride z drugimi ženskami na županstvo tudi Karolina Simčič iz Huma št. 218, vdova, kateri je mož umrl kot begunec v Italiji. Nekoliko nevoljna, ker ni dobila še nobene podpore, je naravnost odgovorila komisariju, ki je trdil, koliko se trudi za ljudstvo, da zanjo še nič ni storil. Pri teh besedah jo udari ter zakriči: »Najbolje je, da začnemo tako kot pod Avstrijo: klofute deliti in na vas pljuvati.« Vdovo je dal nato zapreti, čez par ur jo je izpustil. Priča za ta čin je vdova sama, gospod Damijan Simčič, občinski tajnik in druge takrat navzoče osebe.

»Ljudski vzgojitelj«.

Nič uljudnejši, še manj vzgleden je g. Tomasini za naše ljudstvo v javnosti. Po našem skromnem mnenju se občinskemu komisariju ne spodobi, da se udeleži fantovskih plesov. Tako je prišel na ples v neko barako nasproti šole v Kojškem dne 27. dec. m. l. ter tamkaj imel precej buren nastop z Antonom Feri, krojačem iz Kojškega, katerega je večkrat udaril, češ, da ga je ta žalil.

Dne 4. 5. m. l. se je zopet vršil fantovski ples v Kojškem pred gostilno Bevdčič. Komisar Tomasini je zvečer na ta ples pripeljal večjo družbo častnikov in goriških dam, katere jako rade zahajajo tja na južine in večerje, ki jih priredi občinski komisar. Ko je ta gospoda plesala, so morali vsi drugi z »barjarja«. -- Enako se je občinski komisar vdeležil plesa na Njivicah, dne 13. 7. m. l. Dne 27. sept. m. l. je pa na lastno posebno priredil plesni venček v šolskih prostorih, na katerega so bila vabljeni vsa naša dekleta z vabili, ki so bila pisana in razposlana od županstva. Seveda ni manjkalo do pozne ure šolskih otrok okoli šole; saj je ples priredil komisar, ki je bil pred vojsko učitelj. Kot pedagog bo že vedel, kaj spada v šolo! -- Sicer je pa ta šola velikokrat služila goriškim izletnikom kot plesišče. Saj v šoli zopet nima nikdo drugi besede kot komisar - učitelj in vrli plesalec, g. Tomasini! Gorje, če bi se bil kdo upal pripomniti, da je šola kraj vzgoje in ne plesišče!

Podpore.

Podpore v Kojškem niso bile v taki meri odkazane in tako hitro izplačane kakor n. pr. v Biljani ali Medani. V več slučajih ni bila merodajna ne postava in ne potreba prosičeva, odločala je komisarjeva samovolja. Tako je bila ovržena prošnja za kmečko podporo Filipu Čadež iz Kojškega. Ko je njegova žena vprašala komisarija, zakaj njena družina ne dobi kmečke podpore, je odgovoril: »Vi mi niste naklonjeni.« Čadež je namreč večkrat dal komisariju razumeti, da ne dela, kakor bi moral. On je bil tudi med aretiranci. Zgodilo se je tudi, da nakazana kmečka podpora ni bila cela izplačana. Josipu Reja osemdesetletnemu starčku, je bilo pri odkazilu kmečke podpore odtrganih 50 lir. Na pismo vprašanje sina Franca, zakaj njegov oče ni dobil cele podpore, je županstvo odgovorilo, da je njegov oče prej dobil večkrat podporo iz občinske blagajne. Starček pa trdi, da je od občine dobil le neko malenkost, nikdar pa ne 50 lir. -- Naši invalidi tudi težko čakajo svoje podpore, posebno, ker vedo, da se drugod že izplačujejo. Pač, enemu je že obljubljena. Zanimiv je namreč način, kako je prišel Andrej Vendramin, posestnik iz Stegersčca (Kojško) do kmečke podpore in do obljubljene kmečke penzije.

Na Božič zvečer okoli sedme ure m. l. je bil pred gostilno Benedikta Marinič v Kojškem neusmiljeno in na nečloveški način od nedomačinov pretepen omenjeni pesesnik Vendramin. Joka je tako, da je bilo slišati po vseh bližnjih hišah. Odpeljan je bil na karabinirsko postajo. Hotel je tožiti, pa g. komisar ga je pregovoril, naj potrpi in molči, da ne bo kakih sitnosti. Javno se govori po vasi, da je že dobil na roko izplačano kmečko podporo, in da mu je obljubljena tudi invalidna penzija. Zanimiva je hitra rešitev podpore, še bolj zanimiva pa bi bila preiskava, da se dožene resnica ter zaveže hudobne jezike!

Politični pregled.

Ruske armade, ki so se zoperstavile boljševizmu, so tepene. Denikin, Kolčak, Judentič so doživeli take poraze, da so njihove armade takorekoč uničene. Boljševizem se do danes vzdržuje zmagovito. To dejstvo je zelo vznemirilo vodilne politične kroge na Angleškem in Francoskem. Voditeljem boljševizma se je postrelilo, da so z železno disciplino zopet postavili red v armadi. Putilove tovarne v Petrogradu so zopet v tiru in izdelujejo orožje in municijo. Delavci izboljšujejo svoja dela, pogostoma pokličejo boljševiki prejšnjega lastnika tovarne in ga postavijo za voditelja iste s plačo 50 odstotka čistega dobička.

Vojaški uspehi boljševikov so napotili že Japonce, da so v Sibiriji postavili močne straže, da bi se boljševizem ne raztegnil na vzhod in se razširil v njih drželo. Na Poljskem so zelo v skrbeh, da bi se boljševizem spomladi ne razširil proti zahodu in posebno proti mejam poljske države. Enako se bojé tudi Rumunci in Nemci boljševiške poplave na svojih mejah.

Antanta je menjavala svojo politiko nasproti boljševizmu. V začetku ga je hotela potlačiti z orožjem in je dostavljala sama orožje in municijo trem protiboljševiškim armadam. Lloyd-George je sam izjavil, da je izdala Angleška za vojaške operacije v Rusiji sto milijonov funtov šterlingov. Potem se je sklenilo, naj bi se v Rusijo ne posegalo več z oboroženo silo, in, kakor je rekel Clemenceau, Rusijo obdalo in obklojilo z bodečo žico.

Zadnji čas prihajajo z Ruskega poročila, ki so povzročila, da se v Parizu vrše resna posvetovanja, kaj ukreniti proti boljševizmu. Poroča se, da so angleške vojne ladje odpule v črno morje in v Vladivostok, da sta vojni minister Churchill in mornariški minister, Long nagloma odpotovala v Pariz h posvetovanju, kako bi se po Denikinovem porazu zavarovali angleški interesi v Aziji, ker bodo boljševiki še naprej napadali in prodirali ter skušali povzdigniti svoj vpliv v Turčiji. Antanta popolnoma spremeni svojo politiko nasproti Rusiji, in se tozadevno pričakujejo resni sklepi pariškega posvetovanja.

Boljševizem ostane problem, katerega je treba korenito rešiti, drugače je zastoj govoriti o miru na svetu.

Na francoskem je torej izgnil iz politične javnosti sloviti Clemenceau, in njegovo mesto je zavzel kot ministerski predsednik Millerand. V posebnem ministerskem svetu se je odobril program, ki ga je bil Millerand za svojo vlado razvil poslanski zbornici. V zunanji politiki hoče zvesto kakor doslej nastopati skupno in v soglasju s zavezniki, katere zveza se je posebno obnesla za časa vojne in je bila venčana z zmago. Versailleska mirovna pogodba se mora cela in do pitice popolnoma izvesti. K temu bo veliko pripomogla Zveza narodov. V notranji politiki mora Francija sprejeti nove davke, da zamore poplačati vojne dolgove. Konečno izjavlja, da se vlada ne bo utikala v verske zadeve. Ločtev cerkve od države ne pomeni vojnega stanja, ampak obojno-transko prostost v svojem vladanju.

Na Ogerskem plapolajo črne zastave in listi so izšli črno obrobjeni in ljudje nosijo črne znake, ker mirovni pogoji, ki jih je antanta predložila Ogerski, so taki, kakor da bi bila Ogerska umrla. 14. t. m. so imeli pod vodstvom kardinala Csernocha v Budimpešti veliko prošnjo procesijo, katere so se udeležili tudi člani vlade in ogrski člani pariške mirovne konference. Ta procesija se je vršila -- za nadaljni obstoj ogerske države. Pri procesiji se je nosila tudi desna roka sv. Stefana, ki se hrani v budimpeštanskem gradu; ta roka se je nosila v znamenje, da ogrski narod v svoji žalosti ni izgubil zaupanja, da bo zopet vstala njegova tisočletna država.

Ogerski ministerski predsednik Huszar je rekel na nekem zborovanju: Mirovni pogoji antante napravljajo na Ogerskem štiri elzaške dežele in edno Macedonijo. Medtem, ko silijo milijone Ogrrov in pripadnikov drugih narodov v nove države, vstvarjajo Ogrsko, ki nima pogojev za obstanek, kakor tudi ne drugi narodi, ki jih ločijo od Ogerske.

Taka mirovna pogodba bo prinesla Evropi novo bolezen, namreč -- ogersko vprašanje. Ogerska bi bila poklicana, da bi služila za odporno točko proti leninizmu (boljševizmu), ki se širi od zahoda; te naloge pa nikakor ne bo mogla izvrševati, če se jo tako strahovito polomi iz zdrobi, kakor velijo mirovni pogoji.

Avstrijska nemška stranka za združitev z Nemčijo. -- 25. t. m. se je sešla na Dunaju avstrijska nemška stranka, zahtevala se je združitev z Nemčijo. Ta zveza -- so rekli govorniki, -- je edina rešitev za Avstrijo. Bil je enoglasno odobren predlog, ki zahteva, naj vlada jasno povzede ententi: »Avstrijski narod umira, v veste, da nam ne morete pomagati, in zato gremo mi naproti svojim nemškim bratom.«

Domače vesti.

Umrla je v Ljubljani, Hradeckega vas št. 10 gospa Helena Pečenko, vdova uradnika na goriškem glavarstvu, v 54. letu svoje starosti. Pogreb je bil dne 9. t. m.

Zaplenjeno. -- Naš goriški cenzor si je del v glavo, da mora v vsaki »Goriški Straži« nekaj zapleniti, če že ne uvodnik ali kak drug članek, pa -- kak inserat, in naj bo tudi na zadnji strani. Z zadnjo »G. Stražo« nam je bila dala »Ljubljanska kreditna banka« za celo zadnjo stran velik inserat, v katerem vabi na subskripcijo novih delnic, ko misli svoj kapital od 20.000.000 povišati na 30.000.000 K. **Ta inserat je bil dobesedno objavljen v »Edinosti«.** -- **goriški cenzor pa nam ga je zaplenil.** Kaj naj rečemo k temu?! G. cenzorju povemo, da se o njegovih zaplenjenih ne bomo menili več z njim, ampak bomo odločno nastopili na višjem ali tudi najvišjem mestu, kjer ga bodo poučili, kako se pravi cenzorjeva služba.

Zivinskih semnjev ne bo še v Gorici. Goriški municipij preklicuje svoj razglas, s katerim se je oznanila otvoritev živinskega trga v Gorici z 29. t. m. Vzrok tega preklica je živinska bolezen. Kdaj se otvorijo živinski trg, se bo pravočasno oznanilo.

Delegacijsko zborovanje »Zveze slovenskih učit. društev Julijske Benečije« se bo vršilo v nedeljo 1. in ponedeljek 2. svečana t. l. v sv. Ivanu poleg Trsta, se sledečim razporedom: a) V nedeljo 1. ob 14. v slov. šoli v Vrdelju; 1. Nagovor sklicatelja. 2. Legitimiranje delegatov. 3. Citanje pravil. 4. Volitev vodstva. 5. Volitev upravnega odbora. 6. Volitev odsekov: a) gospodarski, b) šolsko-politični, c) književno-časnikarski. Ob 4 pop. seja odsekov ravnatoma. Ob 8 družabni večer, katerega priredi »Učit. društvo za Trst in okolico v Trstu« na čast delegatom v svetovnjem Nar. domu. B) V ponedeljek 2. svečana v Verdelski šoli ob 9 javno zborovanje delegatov. 1. Poročilo gospodarskega odseka. 2.) Poročilo politično šolskega odseka. 3.) Poročilo književno-časnikarskega odseka. 4.) Določitev članarine. 5.) Določitev kraja prihodnjega delegacijskega zborovanja. 6.) Razno.

Za odsek: G r m e k.
»Podpornemu društvu za dijake na reki v Idriji« so darovali: sodni svetnik A. Mašera v Gorici 10 L, rudniško ravnateljstvo v Idriji 300 L, župnik Ivan Zupan v Hrenovcih (kot morebitni izkupiček od begunskega koledarja za l. 1920) 50 L, Jadranska banka v Trstu 50 L, Kat. tiskovno društvo v Gorici 200 L, knezo-nadžkof dr. Franc Borgja Sedej v Gorici 20 L, »Centralna posojilnica« v Gorici 100 L; Generalni civilni komisariat v Trstu je ukazal društvu 70 L in razen tega pet stipendijev po 147'66 L v skupnem znesku 738'32 L. Darovateljem in dobrotnikom se društvo najtopleje zahvaljuje. -- Odbor.

Pse treba naznaniti. Goriški magistrat naznanja, da je treba na municipij naznaniti pse do 10. febr., plačati določeno takso, nakar dobi pes svojo znamko.

Moderna vzgoja. V ulici Rabatta so se ponedeljek okrog 6 ure zvečer furlanski dečki zabavali stem, da so vsakega mimoidočega otroka zvezali in -- **oropali.** Pač uspehi in lepi uspehi »modernih« goriških šol.

Nočejo nas priznati. Ko smo bili za časa svetovne vojne v Gradcu kot begunci, so nas tamkajšnji prebivalci po strani gledali in so nam vedno očitali, da smo Italijani, da smo mi zakrivali vojno in draginjo. Četudi smo jim stokrat povedali, da mi smo Slovenci in ne Italijani, nam vendar niso hoteli verovati. Naposled smo vendar po treh trpljenjapolnih letih zapustili Gradec. Ko je prišel naš transport pri Logatcu na mejo, so nas sprejeli italijanski vojaki in so se med sabo pogovarjali: »Prišli so nemški begunci.« Torej pri Nemcih v Gradcu smo bili Italijani, tukaj pri Italijanih smo Nemci, le tega, kar smo v resnici, Slovenci, tega nam nočejo priznati.

Našim kmetovalcem. Naznanjamo vsem našim kmetovalcem, da »Goriško kmetijsko društvo« v Gorici sprejema prijave za **oralo**, katere prijave bo potem predložilo komisarijatu za samoupravne posle goriške dežele. Kdorkoli torej rabi kako oralo, naj se zgleda pri gor. kmet. društvu.

Kaj je s slovensko kmetijsko šolo? Na tozadevno vprašanje predsedništva gor. kmetijskega društva je g. deželni komisar odgovoril, da so prostori slovenske kmet. šole vsled vojnih dogodkov močno poškodovani in da poprave zelo počasi napredujejo. Zaradi tega in pa tudi zaradi pomanjkanja opravne, učil itd. ni mogoče povedati, kdaj bo mogoče kmetijsko šolo znova otvoriti. Ob tej priliki sporoča g. deželni komisar, da namerava, kakor hitro bodo razmere dopuščale, storiti vse potrebne korake, da se osnujejo v večjih središčih po deželi kmetijske nadaljevalne šole podobne obrtnim nadaljevalnim šolam, od katerih je pričakovati za kmetijstvo večjih koristij, kakor jih je nudila

dosedaj kmetijska šola v Gorici, ker bo dana možnost, da se udeleži pouka na teh šolah jako večje število kmečkih sinov, in ker bodo te šole s sodelovanjem strokovnjakov-učiteljev jemale posebno v ozir talne in kmetijske potrebe dotičnega kraja. G. deželni komisar javlja, da so se pogajanja z vlado v tem oziru že pričela.

Tečaj za babice. S 1. febr. se otvori na babiški šoli v Trstu teoretično-praktični tečaj za babice v laškem jeziku.

Zenske, ki bi se hotele udeležiti tega tečaja, ne smejo biti starejše od 40 let; ako so samske, morajo imeti dopolnjenih 24 let.

Za obiskovanje tečaja so pri upisovanju potrebne naslednje listine: 1.) rojstni in krstni list; pri omoženih poročni list, pri vdovah smrtni list pokojnega moža. 2.) Spričevalo pristojnosti (domovinski list), spričevalo o lepem obnašanju, izdano od okrajne politične oblasti (glavarstvo, županstvo). 3.) Spričevalo o zdravju in telesni zmožnosti (izdano od okrajnega zdravnika); 4.) spričevalo o cepljenju koz. Dokazati morajo, da znajo brati in pisati v jeziku, v katerem se poučuje. Zavežati se morajo, da bodo 5 let babilcovale v kraju, ki jim bo odkazan, ali pa v nasprotnem slučaju, da povrnejo stroške, ki jih je dežela imela zanje s tečajem. Vse, ki se želé udeležiti tega tečaja, se morajo med 1. in 10. febr. predstaviti g. dr. Welpnerju v Trstu v javni bolnišnici.

Skandal. Čujemo, da se namerava v ulici Soškega mosta prav **nasproti slovenskega »Alojzijevišča«** z oblastvenim privoljenjem odpreti -- nesramna hiša! Orožniki so baje že dali pritrđilo (»nulla osta«).

Torej tak spodtikljej se spravlja v ulico, kjer se nahaja **največ mestnih zavodov za učeeo se mladino**, to je 4 -- reci štiri zavodi! Kakor znano -- sta v tej ulici dva slovenska in dva laška zavoda; namreč poleg omenjenega slov. Alojzijevišča za dijake tudi slov. Sirotišče z oddelkom za slov. učiteljske kandidatije in pa salezijanski zavod za dijake z mladinskim rikeatorjem. Ne daleč se nahaja hiša »Skalnica«, društva slov. delavc, in pa zavod č. sester sv. Previdnosti, namenjen novicijatu in pa oskrbi laških učiteljskih kandidatk. -- **To je že višek vzgojilne in policijske modrosti!**

Krepak protest se je že - kakor smo zvedeli - odpisal okr. goriškemu komisariju g. Gottardi-ju. A če bi res prišlo do tega škandala, se bo iz cele dežele, zlasti iz slovenskega dela Goriške, čigar skupna narodna lastnina sta omejena slovenska zavoda in pri katerih ima cela dežela svoj delež, -- čul glasen odmev!

Razno.

Habsburžani se ne smejo nikdar vrniti. Vrhovni svet je sprejel predlog, da se Habsburžanom in Hohenzollernom prepove za vse večne čase povrnitev.

Na Dunaju veselo tiskajo bankovce, tako da stroji tečejo noč in dan. Samo v enem tednu so natisnili za celo milijardo novih bankovcev. Posledica je, da je avstrijski denar skoraj brez vsake veljave. Danes je vredna nemška krona le še tri italijanske vinarje (centesime), dočim je veljala lansko spomlad še 30 centesimov.

Preganjane Viljema II. -- »Globe« poroča iz Londona, da bo trajalo najmanj štiri mesece, predno dosežejo zavezniki, da jim Holandska izroči bivšega nemškega cesarja Viljema. Je pa tudi lahko mogoče, da ostanejo vsa ta pogajanja brezuspešna, kajti **Lloyd Georg da je edini,** kateri hoče, da se Viljem v resnici postavi pred sodišče.

4000 kuharic v štrajku. Nad štiritisoč kuharic in kuhinjskih pomočnic v dunajskih ljudskih kuhinjah grozi, da začnejo brez drugega stavkati, če se jim takoj ne zviša plača.

Prvi veliki varijetetni večer v Trstu. V soboto 31. t. m. ob 20h, priredijo tržaški igralci v vseh prostorih »Narodnega doma« v Trstu, prvi veliki varijetetni večer, v prid fondu dramatičnih igralcev. Na sporedu bodo razen resnih točk zastopane tudi šaljive, igrokazi itd. Zastopuje naj ako rečemo, da nastopijo naši najboljši pevci in igralci. Po sporedu prosta zabava s šaljivo pošto na dobitke, srečkanje za Krjavljevo kozo, potujoči cirkus iz »Prodane neveste«, ki bo zabaval vsakogar. Ker se vrši cela zabava pri pogrnjenih mizah, bodo delovali izvrstni Buffetti z jedjo in najboljšo pijačo.

Kr. komisariat za samoupravne zadeve dežele Goriško - Gradišćanske nam pošilja v natis naslednji okrožnici:

O k r o ž n i c a

predsedništvom krajnih skupin deželnega zavoda za zavarovanje goveje živine.

Radi izjemnih razmer v naši deželi »deželni zavod za vzajemno zavarovanje goveje živine« ni mogel razviti v smislu pravil svoje delavnosti v onem obsegu

kakor se je to zgodilo pred izbruhom svetovne vojne.

Ker se v zadnjem času število živine v deželi zdržema množi in ker kaže kmečko ljudstvo živ interes za zavarovanje živine, sem sklenil, da se ta zavod vzpostavi s 1. oktobrom 1919. Radi tega vabim V. Bl., da mi tekem 8 dnij izvolite poročati, ali se more računati na vzpostavitev Vaše krajne skupine in v pritrđilnem slučaju da mi izvolite v istem roku predložiti seznam posestnikov živine, ki so voljni vdružiti se v krajni skupini, da morem preskrbeti vse potrebno za volitev predsedništva in nadzornikov v smislu členov 21, 22 in 25 pravil!

Toplo priporočam V. Bl., da se izvolite potruditi, da bo krajna skupina, ki se ima napraviti, zadosti močna, kajti po izkušnjah imajo samo krepke krajne skupine življensko moč in gospodarsko podlago, ki je neobhodno potrebna za dober razvoj zavoda, ki ima nalogo razviti svoje delo na korist posestnikov zavarovane živine. Je tudi neohodno potrebno, da so osebe, poklicane v predsedništvo krajne skupine, izvedeni posestniki živine in sposobni, da izpolnijo svojo zadačo na korist zavoda v splošnem in posebej na korist zavarovalcem v skupini.

O vzpostavitvi zavoda se obenem obvešča tudi občinska uprava tega kraja z vabilom, da to napravo vsestranski podpira. Priporočam nadalje V. Bl., da vzpodbujate člane skupine, da kolikor v največji meri skrbijo in pazijo na hleve in živino, da se izognejo nezgodam. Nadalje izvolite sporazumno z občinskimi upraviteljem ukreniti potrebno, da bodo imelo ljudstvo v slučaju potrebe na razpolago živinozdravnika ali vsaj v tej stroki izvedeno in zanesljivo osebo.

Pogledom na denarne zaključke zadnjih let smatram za neobhodno potrebno, da se za dobo od 1. oktobra m. l. do 30. septembra t. l. določi kot normalna zavarovalna premija z 1 in pol od sto to je tri četrt od sto na korist splošnega in tri četrt na korist krajnega sklada. Ker je vrednost živine poskočila na jako visoko stopnjo se zviša največji zavarovalni znesek do L 6000 za licencirane bike, odnosno do L 3.000 za druge glave zavarovane živine. Po tej obrazložitvi se nadejam, da storj V. Bl., kolikor mogoče hitro vse potrebne korake, da se vzpostavitev in delovanje Vaše krajne skupine čimprej zagotovi.

O k r o ž n i c a

vsem občinskim upravam goriške dežele.
Z ozirom na dobrodajno delovanje »deželnega zavoda za vzajemno zavarovanje goveje živine v Gorici« v času pred vojno, sem sklenil, da se omenjeni zavod vzpostavi s 1. oktobrom 1919. Obstoje 113 krajnih skupin v l. 1914 dokazuje važnost te naprave in me navdaja z upanjem, da naše ljudstvo tudi danes podpre to napravo. Za dober razvoj krajne skupine je največje važnosti izbira članov predsedništva. Morajo se izbrati izvedeni posestniki goveje živine, ki so sposobni, da izpolnijo svojo zadačo, odkazano jim po pravilih. Bistveno je nadalje, da so krajne skupine močne, kajti samo take imajo željeno življensko zmožnost, ker izkušnja uči, da majhne krajne skupine lahko razpadejo, kajti zadošča majhna nezgoda, da izgubijo denarno ravnotežje. Da se izognejo nezgode in razširjanje bolezni, je nujno potrebno, da posestniki živine posvetijo največjo skrb in pažnjo hlevom in živini. Svetovati je tudi, da se zagotovi za slučaj potrebe krajnim skupinam pomoč po živinozdravniku ali vsaj po drugi izvedeni in zanesljivi osebi.

Ta so bistvena pravila pri napravi krajnih zavarovalnih skupin; da se ščitijo interesi govedorejcev v splošnem in posebej zavoda za zavarovanje. Vabim V. Bl., da podpirate v tem smislu deželno akcijo, ki gre za tem, da se razširi zavarovanje živine na celo deželo.

Pri tej priložnosti poudarjam še, da so pravila zavoda pogledom na izpremenjene razmere dobila bistvene spremembe in sicer: zavarovalna premija se je zvišala na 1 in pol od sto za prihodnje upravno leto, po drugi strani pa se je zvišal zavarovani znesek pogledom na sedanjo večjo vrednost goveje živine na L 6.000 za licencirane bike in na L 3.000 za druge glave živine.

Dr. Pettarin, kr. komisar.

Vprašanja in odgovori.

Gabrije. Vse vloge, ki so se nahajale v drugih deželah nekdanje Avstrije, so morale biti priplašene do 15. avgusta. Ako se to ni zgodilo, odklanjajo itala. oblasti zamenjavo v lire. Nezanjeje v tem slučaju ne opravičuje. Vaše avstrijske krome za sedaj nimajo druge vrednosti, kakor tisto, ki jo vsak dan lahko dobite v borznih poročilih. Za čas, ko je ital. vojaštvo imelo okupirane one barake, imate tudi pravico zahtevati odškodnino. Obrniti se morate z vlogo na »Commissione Revisione Re. ui-

sizioni e Affitti« v Gorici, ul. Alfieri št. 2. za odškodnino za čas, ko je bila tukaj še Avstrija, se obrnite na odbor za avstr. koristi prebivalcev okup. ozemlja v Trstu.

S. T. Salež. Da poižveste za sina, ki je prišel ranjen v ital. vjetništvo, se obrnite na ital. rud. križ v Rimu.

A. S. Vipava. Za denar vložen 28. novembra 1918, torej že za časa okupacije so odgovorne sedanje oblasti. Obrniti se na pošto ravnateljstvo v Trstu. Ako ne pomaga zlepa, bo treba tožiti pri sodniji.

M. N. Rabelj. Za Vas ni nič upanja, da bi se Vaše krome še menjale v lire. Za sedaj imajo tisto vrednost, ki jo vsak dan napovedujejo borzna poročila. Kaj bo s temi kronami, kako in kdo jih zamenja, pa še danes ni znano.

M. C. Lokev. Aso ste plačal najemnino za l. 1919 v lirah v seznanju 40 stot. lire za 1 K, morate doplačati sedaj še 20 stot. lire na vsako krono, ali polovico onega zneska, ki ste ga že enkrat plačal v lirah.

P. R. -- Breginj. Ako morate dokazati, da je ital. ženijsko poveljstvo porabilo vaš material, lahko zahtevate, da se smatra za rekviriranega in se plača tozadevna pristojbina. Seveda morate vedeti, katero ženijsko poveljstvo je uporabljalo material, po možnosti tudi, koliko vsake vrste materiala se je uporabilo. S tozadevno vlogo se obrnite na »Commissione Revisione Requisizioni e Affitti v Gorici, ul. Alfieri 1. Ako pa ne bo mogoče dobiti, katero poveljstvo in koliko je rekviriralo, bodete moral čakati vojno odškodnino. -- Oče in sin sta vendar lahko dobivala begunsko podporo v Avstriji in ne uvidimo, zakaj naj bi jo sedanje oblasti Vam ne izplačevale.

I. M. Podkraj. Ono poročilo »Edinosti« je razumeti tako, da 100 nežigosanih kron velja 6'50 L, ako se jih prodaja in 2'20 L, ako se jih kupuje. V enakih slučajih, kakor se je zgodil pri Vas, so ponekod dotični oškodovani napravili prošnje za naknadno izmenjavo, in sicer cela občina potom županstva. Vspeha pa po večini ni bilo.

Zdravnik

v Ajdovščini

D. r. LOKAR

ordinira vsak dan od 9—12.

Za ognjiščem.

Jeli pa res, da je naš svetovnoznani jezikoslovec, učenjak P. Škrabec prav resno trdil, da je naš slovenski jezik eden najlepših jezikov? tako me je nekdo vprašal, ki je to trditve za ognjiščem čital in mislil, da pretiram. V odgovor na to nezaupanja polno vprašanje, navedem nad vsak dvom vzvišeno pričo, profesorja dr. A. Breznika, ki piše v eni zadnjih števil »Dom in Sveta«: »Iz poslednjih spisov (P. Škrabca) diha silna ljubezen do slovenskega jezika, ki je ob zadnjih mesecih njegovega življenja privrela na dan. Zadnji snopič njegovih spisov prinaša njegov lahki spev, v katerem se je povzpelo do čudovite proslave slovenskega jezika. In na moža, ki je tako temeljito poznal ustroj vseh evropskih jezikov, se lahko zanesemo, da je govoril resnico, če je v 75 letu svoje dobe, po več kot 58 letnem neprestanem proučevanju zapisal prepričanje, da je slovenščina eden najlepših jezikov na svetu: »Ali ni ravno naša slovenščina mej vsemi slavenskimi jeziki najlepša, najprimerniša vstvarjena v vsakem oziru? Kako živ, kako bogato razvit je naš vokalizem v primeri, recimo naravnost, s hervaškimi, ki velja sicer za najblagoglasnejši, pa je v resnici v tem oziru, vsaj meni se tako zdi, v bog in, skoraj bi rekel, nekoliko trd in lesen, kakor koli se hvali... Zadosti krepek in moški, če se ne govori prenemarno, je tudi naš konsonatizem, ker je prost tistega mehkuženja, ki kakor neka baciljska bolezen razjeda severne slovanske jezike... Naša deklinacija je krepka in vgodno spremenljiva, naša konjugacija krasno dovršena... Da je naša slovenščina lep jezik, priznava tudi izvedeni in pravični tužci. Nekdanji ljubljanski profesor Peter Petrucci... jo je hvalil, da spominja v tem oziru na španščino. Ali je res tako, jaz ne morem soditi. Zdi se mi pa, da je španščina premonotono slovesna, da bi se ji mogla primerjati naša priprsta pa raznolična slvenščina. Naša slovenščina je torej, prepričani smemo biti, eden najlepših jezikov na svetu« (P. Škrabec: Jezikovni spisi I. zv. 3. snopič, stran 202).

Dr. A. Breznik, ki citira to Škrabčovo visoko pesem lepote slovenskega jezika, povdarja o. P. Škrabcu, da je bil »najmodernejši slovenski jezikoslovec svoje dobe. Razumel je dobo v kateri je živel in

je preiskoval jezik po najnovejših znanstvenih metodah. Zato pa mu je bil tudi najplivnejši voditelj svojega časa.

Sražarji! Če je ta učenjak, ki je poznal vse evropske jezike, tako mislil, govoril in pisal o našem slovenskem jeziku, se moramo tudi mi odločiti za podobno ljubezen do tega našega bisera. Zato na častno mesto ž njim! Govorimo ga povsod in ob vsaki priliki in ne pustimo, da bi ga nam kdo jemal ali ga celo sramotil. Kličimo vsem na glas, da se bo odmevalo do skrajnih naših mej: Roke proč od našega jezika! Zato vsi na stražo zanj!

Iz Jugoslavije.

Krona obdrži veljavo! Dne 12. t. m. je ministrski svet v svoji seji sklenil, naj »Narodna banka« potegne stare avstrijske krome iz prometa in jih zamenja za novo kronsko novčnico. V to svrhu se uporabi novonatisnjeni državni dinar, ki se mora s posebnim natisom na obeh straneh označiti kot krona. Država prevzame jamstvo za nove bankovce. Ker omenjenih novčanic še ni dovolj natisnjenih, naj bi se na vsako takšno dinarsko novčnico natisnil štirikratni iznos v kronah. Uradni kurz dinarja je 4:1, a se končno ureditev valute prepusti parlamentu. Kjer je bila do sedaj krona doma, tam se bo plačevalo samo v kronah, v Srbiji samo v dinarjih. Kakor je sedanje razmerje določeno, ostane razmerje še po starem, torej kakor bi se zamenjalo 1:1. Davki se bodo plačevali le v kronah. Pri zamenjavi se bodo prevzele in vračunale tudi priznanice, ki so se dobile za odtegnjenih 20% pri kolkovanju. V prometu pa še ostane 1-, 2- in 10-kronski denar. Poglavitno je, da je država priznala in prevzela krono, da jamči za njeno vrednost z vsem državnim premoženjem.

Razlastitev veleposestev. Poverjeništvu za agrarno reformo razglasa, da se takoj začne z razlastitvijo veleposestev proti odškodnini. Brez odškodnine se razlastijo samo posestva bivših Habsburžanov in sovražnih vladarskih hiš in veleposestva, ki so jih darovali Habsburžani za razne »zasluge«, ako ta veleposestva še niso prešla v tretje roke. V Sloveniji velja za veleposestvo 75 ha zemlje, ki se da obdelovati ali pa 200 ha sveta sploh. Vsa veleposestva v Sloveniji obsegajo 242.286 ha, od teh je 16.104 ha njiv, 16.594 ha travnikov, 1181 ha vrtov, 732 ha vinogradov, 1291 ha pašnikov, 1526 ha planin.

Papirnati drobiž. Finančni minister je odredil, da se tiska papirnati drobiž po 10 v (2 in pol pare), po 20 v (5 par) in po 1 K (25 par) Drobiž bo imel na eni strani označbo v kronski, na drugi strani pa v dinarski vrednosti.

Za kratek čas.

Imeniten odgovor. Henrik IV. se je sploh rad šalil. Tudi najbolj resnih ljudi ni puščal na miru. Bassompierre, ki je bil francoski poslanik na španskem dvoru, je prišel za nekaj dni v Pariz. V veliki družbi mu reče Henrik: »Povejte nam, kako ste prišli v Madrid?« -- »Jahal sem na prav lepem osličku.« -- »Izvrstno, velik osel na majhnem oslu!« -- Bassompierre pravi čisto mirno: »Gospod, zastopal sem Vaše Veličanstvo.«

Neki pesnik je šel na Dunaju na sprehod. Ko pride okoli vogla dolge ulice, krepko pljune nehoté na obleko neke vlačuge, ki je ravno slučajno šla mimo. Ženska zavpije srdito: »Izmeček izmečka!« On pa pravi: »Gospodična, sklanjajte le dalje: »Izmečku izmeček!«

— Dva lačna rokodelska pomočnika se srečata. Skleneta, da skupaj pojedeta za kosilo, kar sta imela pri sebi.

»Kaj imaš ti, Nace?«
»Suh jezik. Pa ti?«
»Jaz pa kos sira!«
»Pojeva najprej tvoj kos sira! Suhi jezik bo za nazadnje.«

Pojedla sta sir. »Dobro! Sedaj pa daj ti svoj suhi jezik!«

Nace iztegne iz ust svoj jezik.
»Kaj pa to? Ali se boš norca delal?«
»No, to je moj suhi jezik, ker danes nisem še nič pil.«

Lisnica uredništva. Gg. dopisnike prosimo, naj potrpe, če ne moremo vsega objaviti. Prosimo za ne predolge članke, da lahko več dopisnikom ustrežemo. Nekateri nam pošiljajo tako dolge dopise, da kar ne vemo, kaj bi ž njimi začeli.

TEDENSKI KOLEDAR.

FEBRUAR.

1. Nedelja, 1. predpepelnična, Ignacij;
2. poned., Svečnica, Darovanje Gosp.;
3. torek, Blaž, Oskar;
4. sredo, Andrej Korzinski, Veronika;
5. četrtek, Agata;
6. petek, Doroteja, Tit;
7. sobota, Romuald, Rihard.

Goriška Straža

- v vsako hišo -

Kdo prodaja „Goriško Stražo“?

GORICA. Knjigarna Kat. Tisk. Društva, Montova hiša. — Tobakarna Marc, Semeniška ulica. — Prodajalna Brežigar, ulica Veturini. — Tobakarna Hovansky, ul. Silvio Pelico (med trgov Korn in Katarini). — Tobakarna na državnem kolodvoru. — Prodajalna Zakrajšek, Corso Verdi (Vrtna ulica) 13. — Prodajalna Periot, istotam št. 37. — Tobakarna Belinger, ulica Cipressi. — Tobakarna Bregant, proti soškemu mostu. — Tobakarna Krebelj, kapucinska ulica. — Razprodajalnice Molesini, prej ul. Teatro. — Tobakarna, Kodrin, ul. Macello.

TRST. Knjigarna Štoka, ul. Milano 37. — Prodajalna Stančič, istotam št. 22. — Razprodajalnice Fano, ul. Mazzini 39.

AJDOVŠČINA. Trgovine: Repič, Križaj Anton in Pivk.

CERKNO. Gabrijel Bevk, trgovec.

IDRIJA. Knjigarna Sax.

KANAL. Trgovina: Skolaris in Nanut.

SV. LUCIJA. M reg.

KOBARID. Ferd. Volarič.

NABREŽINA. Trgovina Terčon.

SEZANA. Trgovec Fr. Štolfa.

VRHPOLJE pri VIPAVI. Trgovec Beltram.

VIPAVA. Trgovina Silvester Fr. in M. Terjanič.

PAZIN. Knjigarna Novak.

ZAHVALA.

Vsem, ki so nam stali ob strani ob smrti in pogrebu matere, tašče, stare in prastare matere in tete

Jožefe vd. Mozetič roj. Batistič,
p. sestnice,

izrekamo tem potom našo najspoštljivejšo zahvalo. Posebno se zahvalujemo preč. gosp. kuratu ZAMARJU, ki jo prej previdel s sv. zakramenti in s tem olajšal izdih njene duše.

Bog povrni vsem skupaj!

OREHOVLJE, 28. jan. 1920.

Hčere: Zeta:
Terezija, Alojzija, Jožefa. A. Frančeškin, F. Peric.

Nova krojačnica Andrej Maurič

na Travniku št. 22.

se priporoča slavnemu občinstvu za obilna naročila. V zalogi ima raznovrstno sukno, kakor izgotovljene obleke.

Nové obleke se izvršujejo točno po merah in po zmernih cenah.

Posestvo naprodaj.

V Skriljah pri Ajdovščini je naprodaj POSESTVO, obstoječe iz hiše, hleva, njiv, vinograda in travnikov :: :: :: :: ::
— Zglasiti se je v Skriljah št. 64. —

Zobotehniški atelje

Paolo Netzbandt

je spet otorjen in posluje
v GORICI, Via Dante 12.

VELIK, MOČAN GLASOVIR

:: Je na prodaj ::

Naslov pri upravnistvu „Straže.“

Razglas.

Dne 12. februarja 1920. ob 11. uri se bo na dražbi oddalo zidarsko delo v cerkvi v Podgrajah pri Ilirski Bistrici.

Zidarski mojstri, ki se zanimajo, naj si delo ogledajo.

SREBRNI DENAR IN ZLATO

kupuje po najvišjih cenah urar ::
: Jakob Šuligoj, :

GORICA
Gosposka ulica št. 19.

MIHA KOZMAN : Peter Gruden :

Gorica, Via Rastello 27

Bogata zaloga kmetijskih, lesnih — kakor tudi zaloga hišnih in kuhinjskih potrebščin. Velika izbira krogej za balincanje, steklenih izdelkov — in inatih posod. —

Oskar Bruggnaller

v Gorici, Nunska ulica št. 6.

Velika izbira rakev, umetnih vencev in drugih pogrebnih potrebščin. — Delo domače — eene zmerne. Naročila se izvršujejo točno.

Knjigarna Kat. Tisk. Društva

Gorica, Montova hiša.

Zaloga na drobno in na debelo :
Pisarniških in šolskih potrebščin.
Cigaretni papir.
Svalčice za cigarete.
Razglednice, Pisemski papir.
Podobe v okvirjih in brez okvirjev
Rožni venci, svetinje itd.
Slovenske leposlovne knjige.

Dr. Valjavec, Italjansko slovenski slovar in Iskravec, Slovensko-italjanski slovar.

Kleinmayer pl. Ferdo : Priročna slovnica italjanskega jezika.

Slovenski koledar, } za leto
Vedež, } 1920.
Žepni koledar, }

ZOBOZDRAVNIŠKI ATELJÉ

Dr. J. Bačar in V. C. Hansen

zobotehnik

ulica 24 Magglo (prej ulica Tre Rè) šte. 9

(v bližini kapucinske cerkve)

ordinirata od 8^{1/2} do 6 ure -- ob nedeljah od 9 do 1 ure.

Brezbolestno izdiranje in plombiranje zobov.

Umetni zobje po najnovejši tehniki.

Dr. Bačar izvršuje ravnotam svojo splošno zdravniško prakso.

Podružnica Ljublj. Kred. Banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom.“

Obrestuje vloge na knjižice po 3^{1/2} 0/0, na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. Nakazila v Jugoslavijo in inozemstvo po dnevnem kurzu.

Vinska klet = dedičev =

Alojzija Fogar

se je zopet odprla na pol poti proti

SOLKANU